

Niğde İli Keçi Yetiştiriciliğinin Yapısal Özellikleri ve Sorunları Üzerine Bir Araştırma

Ayhan Ceyhan^{1*}, Adnan Ünalın², Mahmut Çınar¹, Uğur Serbest¹, Ahmet Şekeroğlu³, Ethem Akyol⁴, Erdoğan Yılmaz⁵, Ahmet Demirkoparan⁶

¹Niğde Üniversitesi, Bor Meslek Yüksekokulu, 51700 Bor/Niğde, Türkiye

²Niğde Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, 51240 Niğde, Türkiye

³Niğde Üniversitesi, Ayhan Şahenk Tarım Bilimleri ve Teknolojileri Fakültesi, Hayvansal Üretim ve Teknolojileri Bölümü, 51240 Niğde, Türkiye

⁴Niğde Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü 51240 Niğde, Türkiye

⁵Niğde İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği, 51100 Niğde, Türkiye

⁶Niğde İli Süt Üreticileri Birliği, 51100 Niğde, Türkiye

MAKALE BİLGİSİ

Geliş 03 Haziran 2014
Kabul 01 Temmuz 2014
Çevrimiçi baskı, ISSN: 2148-127X

Anahtar Kelimeler:
Niğde
Keçi yetiştiriciliği
Anket
Süt
Et
Peynir

* Sorumlu Yazar:

E-mail: aceyhan@nigde.edu.tr

ÖZET

Niğde ili keçicilik işletmelerinin mevcut durumu, yapısal özellikleri ve bu işletmelerin öncelikli sorunlarının ortaya konulması amacıyla yürütülmüştür. Bu amaçla rastgele seçilen 38 adet keçi işletmesinde yetiştiricilerle yüz-yüze anket çalışması yapılmıştır. Anket soruları; işletmelerin genel yapısı ile yetiştirme faaliyetlerini ortaya koyabilecek ve ayrıca yetiştiricilerin öncelikli sorunları ile memnuniyet durumlarını ölçebilecek şekilde belirlenmiştir. Anket sonuçları, keçi işletmesi sahiplerinin %89,5'inin ilköğretim, %5,3'ünün ortaokul ve %5,3'ünün lise mezunu olduğunu; yetiştiricilerin tamamının keçi ırkı olarak kıl keçisi kullandıklarını, işletmelerin %44,7'sinin 500 baş ve üzeri olan işletmelerden oluştuğunu; işletmelerin %92,1'inin yaylaya çıktığını, %73,7'sinde çobanın aile içinden sağlandığını göstermiştir. Ayrıca, işletme gelirlerinin %50'sinin keçi sütünden elde edildiği belirlenmiştir. Keçi yetiştiricilerinin, ürettikleri sütün %39,5'ini sadece peynir üretimi şeklinde, %60,5'inin ise peynir, tereyağı, yoğurt ve çiğ süt satışı şeklinde değerlendirdikleri saptanmıştır. İşletme sahiplerinin tamamı keçi yetiştiriciliğini karlı bir uğraş olarak değerlendirmişlerdir. Keçi yetiştiriciliğinin en önemli sorunları olarak; yem, işçilik, ilaç gibi temel giderler ile birlikte ürünlerin değer fiyattan satılmaması ve mera sorunu olduğu belirtilmiştir. Likert ölçeğine göre yetiştiricilerin keçicilik faaliyetleri içerisinde en çok memnun oldukları ilk beş konu sırasıyla; damızlık koyun keçi birliğinin hizmetleri, sahip olunan teknik bilgi, teknik personelin hizmetleri, teke katımı ve çiftleştirme ve ağılların yeterliliği olmuştur. En az memnun oldukları ilk beş konu ise sırasıyla; yem, işçilik ve elektrik gibi giderler, ürün satış fiyatı, hayvanların satış fiyatı, üretilen ürünün satışı ile ilgili pazar olanakları ve işletme için gerekli parasal destekler olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak Niğde ili keçicilik işletmelerinin en önemli sorunlarının üretim maliyetlerinin yüksekliği ile ürün fiyatlarının düşüklüğü olduğu söylenebilir.

Turkish Journal Of Agriculture - Food Science And Technology, 3(2): 74-79, 2015

A Research on Structural Characteristics and Problems of Goat Breeding in Nigde

ARTICLE INFO

Article history:

Received 03 June 2014

Accepted 01 July 2014

Available online, ISSN: 2148-127X

Keywords:

Niğde
Goat breeding
Survey
Milk
Meat
Cheese

* Corresponding Author:

E-mail: aceyhan@nigde.edu.tr

ABSTRACT

This study was carried out to reveal the present status of goat farms in Nigde, to detect basic priority problems and to offer some solutions to these problems. For this purpose, a survey was conducted to the goat breeders face to face in randomly selected total 38 goat farms. The survey questions; goat farms and growing core business activities of enterprises that reveals the overall structure, and also the level of satisfaction with the priority issues of breeders are designed to measure. Analyze the results was shown that a large portion of goat breeders (85.0%) were primary school graduates, 5.3% secondary school and also 5.3% high school graduates, goat farms have whole hair goat breed. Goat enterprises have rate of 44.7%, more than 500 goat, 92.1% of goat enterprises go out to highlands, also provided 73.7% of the shepherd's family. In addition, operating revenues were determined come from 50% of goat's milk. Goat breeders were evaluated only 39.5% the form of cheese production, as 60.5% of the cheese, butter, yogurt, and the sale of raw milk of the total milk yield. All business was assessed that owners a profitable goat farming as an occupation and the first five main problems were member alliance, ownership sufficient technical knowledge, serving the technical staff, buck mating and breeding presses, goat shelter, respectively. In addition, it was seen that according to Likert scale, at least the first five issues were satisfied that such as feed, labor, and electricity inputs, product marketing price, sold animals the price, market opportunities related to the sale of manufactured products and financial supply, respectively. As a result, it could be said that the most important problem for goat enterprises in Nigde province is high production costs and low product prices.

Giriş

Türkiye’de hayvancılık sektörünün temel unsurlarından biri olan koyun ve keçi yetiştiriciliğinin geçmişi, insanlık tarihi kadar eskidir. Bu uzun süreçte insanların koyun ve keçilerden beklentileri zaman, mekân ve ihtiyaca göre farklılık göstermiştir. Kimi zaman yapağı, tiftik kimi zaman da süt ve et tercih edilen hayvansal ürünlerden olmuştur. Bu değişen tercihler içinde, değişmeden kalan ve önemini her zaman ve mekânda koruyan ürün ise et olmuştur. Koyun ve keçi türleri, Türkiye’nin çeşitli coğrafi bölgelerine adapte olabildiği ve yetersiz bakım ve besleme koşullarında dahi sınırlı da olsa et, süt ve döl verebildiği için yetiştiriciler tarafından hala tercih edilmektedir (Ulutaş ve ark., 2011). Koyun ve keçi yetiştiriciliğinin, Türkiye hayvancılığında ayrı bir önemi vardır. Ülkemizdeki toplam koyun varlığı 27.425.233 baş, keçi varlığı ise 8.357.286 baştır (TUİK, 2013). Keçi yetiştiriciliğinin en önemli sorunu, keçi popülasyonlarının genetik kapasitelerinin ve verimlerinin artırılmasına yönelik ıslah çalışmalarının yeterli olmamasıdır.

Niğde ilinin arazi varlığı 779.522 hektardır. Bu arazinin %46’sını çayır ve mera arazisi, %35,4’nü tarım arazisi ve %18,6’sını orman ve diğer alanlar oluşturmaktadır. Çayır ve mera arazisinin yaklaşık %25’i zayıf, %50’si orta ve %25’i iyi kalite meralardan oluşmaktadır (Anonim, 2011). Koyun ve keçi yetiştiriciliğinin, zayıf ve orta kalitedeki meraların değerlendirilmesinde en uygun yetiştiricilik biçimi olduğu dikkate alındığında, bu yetiştiricilik kolunun Niğde ili için son derece önemli olduğu söylenebilir. Bu çalışmada, Niğde ili keçicilik işletmelerinin genel yapısal özellikleri, bakım, besleme, sağlık koruma, teke katımı, doğum, sağım vb. başlıca yetiştiricilik faaliyetleri, keçi yetiştiricilerinin memnuniyet durumları ile başlıca sorunlarının saptanması ve bu sorunların çözümüne yönelik çeşitli önerilerin getirilmesi amaçlanmıştır.

Materyal ve Metot

Niğde ilinde yoğun olarak keçicilik yapılan Merkez ve Ulukışla ilçelerinden şansa bağlı örnekleme yöntemiyle seçilen toplam 38 keçicilik işletmesinde yüz-yüze yapılan anketlerden elde edilen veriler çalışmanın materyalini oluşturmuştur. Anket soruları; keçicilik işletmelerinin genel yapısı ile yetiştirme faaliyetlerini ortaya koyabilecek ve ayrıca yetiştiricilerin öncelikli sorunları ile memnuniyet durumlarını (Likert ölçeği 1: hiç memnun değilim-çok kötü, 2: memnun değilim-kötü, 3: kararsızım-orta, 4: memnunum-iyi, 5: çok memnunum-çok iyi) ölçebilecek şekilde belirlenmiştir. Elde edilen veriler SPSS 10.0 paket programında değerlendirilmiştir.

Bulgular

Niğde ili keçicilik işletmelerinin genel yapısı, teke katımı ve oğlak büyütme ile ilgili bilgiler Çizelge 1’de verilmiştir. Niğde ili keçi yetiştiricilerinin %89,5’i ilkokul, %5,3’ü ortaokul ve %5,3’ü lise mezunudur. Keçi işletmelerinin hayvan sayılarına göre oranları; ≤50 baş %2,6; 100-200 baş %39,6; 200-300 baş %13,2 ve ≥500 baş %47,4’dir. Keçi yetiştiricilerinin %89,5’inin diğer çiftlik hayvanlarını da yetiştirdiklerini, %10,5’i ise sadece keçi yetiştirdiklerini bildirmişlerdir. Ayrıca, işletmecilerin tamamı keçi yetiştiriciliğini karlı bir iş kolu

olduğunu ifade etmişlerdir.

İşletme gelirlerinin %50’si keçi sütünden, %26,3’ü keçi sütü ve damızlık satışından, %18,4’ü damızlık, süt ve et satışından, %5,3’ü de keçi sütü ve kasaplık satışından sağlandığı belirlenmiştir. Anket yapılan işletmeler damızlık koyun ve keçi yetiştiriciler birliğine üye olup tamamında da kıl keçisi yetiştirilmektedir.

İlde yapılan keçi yetiştiriciliğinin önemli yapısal özellikleri; yetiştiricilerin %92,1’i yaylaya çıkmakta, işletmelerin %73,7’si çobanı kendi ailesinden temin etmektedir. Keçi ağlarının %60,5’inin yarı açık, %34,2’sinin ise kapalı olduğu, damızlık hayvanları işletmelerin %84,2’sinin kendi sürüsünden temin ettiği ve işletmecilerin %86,8’inin kayıt tuttukları bildirilmiştir.

Teke Katımı ve Doğum

Niğde ilinde keçi yetiştiricilerinin %76,3’ü serbest teke katımı uygularken, %21,1’i sınıf usulü %2,6’sı da elde aşım yolu ile çiftleştirme yapmaktadır. Teke katım süresi bakımından; 30, 45 ve 60 gün süreyle teke katanların oranları sırasıyla %36,8, %13,2 ve %31,2 olarak belirlenirken, yıl boyu tekeyi sürüden ayırmayanların oranı ise %13,2 olarak belirlenmiştir. İşletmelerde erken yaşta damızlıkta kullanım oranı %5,3 iken, 12 aylıktan yukarı damızlıkta kullananların oranı %94,7’dir. İlk defa damızlıkta kullanım yaşı 12 ay (%2,6), 15 ay (%64,2), 18 ay (%50) ve 24 aylık yaş (%13,2) olarak belirlenmiştir. Niğde ilinde keçilerde doğumlar daha çok (%68,4) Şubat - Mart aylarında olmaktadır. Bunu %23,7’lik oran ile Nisan-Mayıs ayları izlemektedir. Doğumlar sürü içinde olmakta ve %68,4’ü her hangi bir müdahale yapılmadan meydana gelirken, işletmecilerin %31,6’sı doğumda anne ya da oğlağa yardım ettiklerini bildirmişlerdir. Diğer yandan yetiştiricilerin tamamının oğlaklara ağız sütünü doğar doğmaz içirdikleri saptanmıştır. İşletmecilerin yarıdan fazlası oğlakları (%52,6) sabah ve akşam emiştirirken, günde 3 defa emzirenlerin oranı %34,2, sadece sabah emiştirenlerin oranı %5,3 ve sadece akşam emiştirenlerin oranı da %7,9’dur.

Oğlakların günlük emzirme süresi işletmelerin yarısında (%50) 2 saat, %44,7’si bir saat, %5,3’de 30 dakika olarak saptanmıştır. Oğlakların süttten kesim süresi; 2, 3, 4 ve 5 ay uygulayanların oranı sırasıyla %13,2, %26,3, %2,6 ve %57,9 olarak bulunmuştur. İşletmeler oğlaklara yaklaşık 5 haftalık yaşta ek yemle yaptıklarını ve ek yem olarak ağırlıklı olarak kuru ot verdiklerini bildirmişlerdir.

Keçilerde Besleme ve Sağım

Niğde ili keçi işletmelerinin %97,4’ünün kendi merası bulunmaktadır. Sürüler yaylalara genellikle Nisan ve Mayıs aylarında çıkmakta ve Ağustos ayı sonu, Kasım ayı başında geri dönmektedirler. Yayla dönüşünden sonra işletmeler hayvanlara (%86,7) az miktarda ek yemleme yapmaktadırlar. Yemleme yoğun olarak kışın ağılda, teke katımında ve az miktarda sağımda yapılmaktadır. Oğlakların büyütülmesinde ağırlıklı olarak meradan faydalanılmaktadır. Kaba ve kesif yem ile besleyenlerin oranı yok denecek kadar azdır. Çizelge 2’de Niğde ili keçi işletmelerinin sağım, hayvan besleme, kasaplık satışları gibi uygulamaları verilmiştir.

Çizelge 1 İşletmenin genel yapısı, teke katımı, doğum ve oğlak büyütme faaliyetleri

Özellikler	n	%	Özellikler	n	%
Eğitim Durumu			Teke Katım Yöntemi		
İlkokul	34	89,5	Elde Aşım	1	2,6
Ortaokul	2	5,3	Serbest Aşım	29	76,3
Lise	2	5,3	Sınıf Usulü Aşım	8	21,1
Keçiciliğin Yapılış Şekli			Teke Katım Süresi		
Göçer	2	5,3	30 Gün	14	36,8
Kışlak-Yayla	35	92,1	45 Gün	5	18,4
Köy Sürüsü	2	2,6	60 Gün	12	31,6
Çoban Temin Durumu			Yıl Boyu	5	13,2
Aileden	28	73,7	Doğum Zamanı		
Dışardan	10	26,3	Aralık-Ocak	1	2,6
Köy İçinden	3	7,9	Nisan Mayıs	8	21,1
Yakın Köyden	5	13,2	Şubat-Mart	29	76,3
Başka İlden	2	5,2	Sütten Kesim Zamanı		
Ağıl Şekli			2 ay	5	13,2
Kapalı	13	34,2	3 ay	10	26,3
Mağara	2	5,3	4 ay	1	2,6
Yarı Açık	23	60,5	5ay	22	57,9
İşletmelerdeki Keçi Sayısı			Emiştirme Süresi		
50-200 baş	15	39,5	30 gün	2	5,3
201-499 baş	5	13,2	63 gün	17	44,7
500 baş	16	42,1	120 gün	19	50,0
1000 baş	2	5,3	Emiştirme Şekli		
Damızlıkta Kullanma Yaşı			Akşam	2	5,3
15 ay	14	36,8	Sabah	3	7,9
18 ay	19	50,0	Sabah-Akşam	22	57,9
24 ay	5	13,2	Sabah- Öğle- Akşam	11	28,9
Oğlaklara Su Verme Haftası			Kaba ve Kesif Yeme Başlama Haftası		
2. Hafta	2	5,3	4. Hafta	17	44,7
3. Hafta	4	10,5	5. Hafta	2	5,3
4. Hafta	3	7,9	5. Haftadan sora	19	50,0
5 Haftadan sonra	29	76,3			

Hayvan Sağlığı

Niğde ilinde keçicilik işletmeleri genellikle Çizelge 3'de verilen aşılara uygulamaktadırlar. Diğer yandan işletmede hayvan ölümleri olduğu zaman %39,5'i otopsi yaptırmazken %31,6'sı otopsi yaptırmaktadır. Ayrıca, işletmelerin tamamı iç ve dış parazit mücadelesi yapmaktadır.

Memnuniyet Derecesi

Çizelge 4 ve 5'de keçi işletmelerinin memnuniyet derecesi belirlemede kullanılan en çok öncelikli ilk beş ve en az öncelikli ilk beş konu başlığı verilmiştir. İşletme sahiplerinin tamamı keçi yetiştiriciliğini karlı bir uğraş olarak değerlendirmişlerdir. Keçi yetiştiricilerinin başlıca sorunları; kesif yem, işçilik, ilaç giderleri ile birlikte ürünlerin değer fiyattan satılamaması ve mera yetersizliği olarak belirlenmiştir.

Keçi işletmelerinde; teknik personel, örgütlenme, ağıl ve barındırma, aşım ve çiftleştirme ile damızlık bulma konuları en az öncelikli sorunlar arasında gösterilmiştir.

Çizelge 6 ve 7'de Likert skorlarına göre en çok ve en az memnun olunan ilk beş konu başlığı verilmiştir. Ayrıca, Likert ölçeğine göre yetiştiricilerin keçicilik faaliyetleri içerisinde en çok memnun oldukları ilk beş konu sırasıyla; birliğin hizmetleri (4,79), sahip olunan teknik bilgi (4,73), teknik personel hizmetleri (4,50) teke

katımı ve çiftleştirme (4,50), ağılların yeterliliği (4,47) olarak saptanmıştır.

En az memnun oldukları ilk beş konunun ise sırasıyla; yem, işçilik ve elektrik gibi giderler (1,47), ürün satış fiyatı (1,55), satılan hayvanların fiyatı (2,08), üretilen ürünün satışı ile ilgili pazar olanakları (2,34) ve işletme için gerekli parasal destekler (2,87) olduğu görülmüştür.

Tartışma

Niğde ili keçi yetiştiricilerinin %89,5'inin ilkokul, %5,3'ünün ortaokul ve %5,3'ünde lise mezunu olduğu ve yetiştiricilerinin tamamının en az ilkokul mezunu olduğu belirlenmiştir. Bu durum işletmelere götürülecek teknik hizmet ve eğitim çalışmalarını ile kayıt tutmada konularında avantaj teşkil edebilir. Diğer yandan bildirilen oranlar Acar ve Ayhan (2012)'nin bildirdiği Isparta ili keçi yetiştiricileri profiline (keçicilik yapanların %75,76'sı ilkokul, %14,55'i ortaokul, %7,27'si lise mezunu) benzerlik göstermektedir.

Bu çalışmada irdelenen işletmelerin %73,7'si çobanı kendi ailesinden, %26,3'ü aile dışında çoban temini bulguları, Taşkın ve ark. (2010) çobanı %90'dan fazla aileden ve Acar ve Ayhan (2012), çobanların %93,94'ü aileden bildirimleri ile kısmen paralellik saptanmıştır.

Çizelge 2 Niğde ili keçi işletmelerinin sağım, hayvan besleme, kasaplık satışlar

Özellikler	n	%	Özellikler	n	%
Sağıma Başlama Zamanı			Yayla Var Mı?		
Haziran	18	47,4	Evet	37	97,4
Mayıs	20	52,6	Hayır	1	2,6
Sağım Süresi			Yaylaya Gidiş Zamanı		
2 Ay	2	5,3	Haziran	14	36,8
3 Ay	7	18,4	Mayıs	3	7,9
≥4 Ay	29	76,3	Mart	1	2,6
Sağım Şekli			Nisan	17	44,7
Elle	36	94,7	Şubat	2	5,3
Makineli	2	5,3	Yayladan Dönüş Zamanı		
Sağımçı			Ağustos	9	23,7
Kadın	28	73,7	Aralık	13	34,2
Kadın + Erkek	10	26,3	Ekim	1	2,6
Sütün Değerlendirilmesi			Eylül	7	18,4
Peynir	15	39,5	Kasım	7	18,4
Peynir + Tereyağı	14	36,8	Ek Yemleme		
Peynir + Yoğurt	2	5,3	Evet	33	86,8
Peynir + Tereyağı + Yoğurt	4	10,5	Hayır	5	13,2
Peynir + Yoğurt + Çiğ Süt	3	7,9	Ek Yemleme Zamanı		
Peynir Yapımında Maya Kullanımı			Kışın Ağıda	20	52,6
Hazır Maya	37	97,4	Kışın Ağıda + Sağım	2	5,3
Kendim Yaptığım Maya	1	2,6	Ağıda + Sağım + Teke katımında	8	28,9
Peyniri Nasıl Yapıyorsunuz?			Yemleme Yok	5	13,2
Sağımdan Sonra	22	57,9	Oğlaklara Kaba yem veriliyor mu?		
Süt Kaynatıldıktan Sonra	16	42,1	Evet	15	39,5
Laktasyon Süt Verimi (Kg)	38	71,7	Hayır	22	60,5
Eneme Yapıyor Musunuz?			Oğlaklara Kesif yem veriliyor mu?		
Evet	32		Evet	11	28,9
Hayır	6		Hayır	22	57,9
Enemeyi Kim Yapıyor			Cevap Yok	5	13,1
Kendim	24	63,2	En Önemli Gelirler		
Tarım İlçe	8	21,1	Keçi Sütü	19	50,0
Cevap Yok	6	15,8	Keçi Sütü + Et + Damızlık ve Diğer	2	26,3
Kasaplık Satışların Dönemi			Keçi Sütü + Et	8	21,1
Oğlak	2	5,3	Damızlık Satışı	1	2,6
1 Yaşında	10	26,4	Keçilerde Kırkım Zamanı		
2 Yaşında	23	60,5	Ağustos	11	28,9
Diğer	3	7,9	Temmuz	16	42,1
Kırkım Yapıyor Musunuz?			Cevap Yok	11	28,9
Evet	27	71,1			
Hayır	11	28,9			

Çizelge 3 İşletmelerin uyguladığı sağlık koruma takvimi

Özellikler	n	%
Sürüde Hayvan Kayıpları Ne Zaman Oluyor?		
İlkbahar	8	21,1
Bilmiyorum	9	23,7
Kışın	1	2,6
Uygulanan Aşılar		
Brucella + Şap + Keçi Ciğer Ağrısı + Enterotoksemi + Veba	19	50,0
Brucella + Şap + Keçi Ciğer Ağrısı + Enterotoksemi + Süt Kesen	8	21,1
Brucella + Şap + Keçi Ciğer Ağrısı + Enterotoksemi + Süt Kesen + Veba	11	28,9
Ölen Hayvanlara Otopsi Yapılıyor Mu?		
Bazen	11	28,9
Evet	12	31,6
Hayır	15	39,5
İç ve Dış Parazit Mücadelesi		
Evet	37	97,4
Hayır	1	2,6

Çizelge 4 Öncelik sırasına göre en çok öncelik verilen sorunlar

En çok öncelik verilen sorunlar	Ortalama
Yem ve işçilik giderlerinin pahalı olması	1,06
Ürünlerin değer fiyattan satılamaması	1,26
Mera sorunu	1,32
Kesif yem sorunu	1,49
İşçi ve işçilik sorunu	1,53

Çizelge 5 Öncelik sırasına göre en az öncelik verilen sorunlar

En az öncelik verilen sorunlar	Ortalama
Örgütlenme	3,69
Ağıl ve barındırma	3,64
Damızlık hayvan bulma	3,54
Oğlak bakımı ve büyüme	3,51
Doğum sorunları	3,46

Çizelge 6 Likert skorlarına göre en çok memnun olunan ilk beş konu

Likert skorlarına göre en çok memnun olunan ilk beş konu	Ortalama
Üyesi olduğu birliğin hizmetlerinden memnuniyet	4,79
Sahip olduğu teknik bilgiden memnuniyet	4,73
Teknik personel (veteriner hekim, ziraat mühendisi, teknisyen vb.) hizmetlerinden memnuniyet	4,50
Çiftleştirme, tohumlama ve aşım işlerinden memnuniyet	4,50
Ağılardan memnuniyet	4,47

Likert Ölçeği 1: Çok Kötü, 2: Kötü, 3: Orta, 4: İyi, 5: Çok İyi.

Çizelge 7 Likert skorlarına göre en az memnun olunan ilk beş konu

Likert skorlarına göre en çok memnun olunan ilk beş konu	Ortalama
Yem ve işçilik fiyatlarından memnuniyet	1,47
Süt fiyatından memnuniyet	1,55
Hayvan fiyatlarından memnuniyet	2,08
Ürünlerin pazarlanmasından memnuniyet	2,34
İşletme için gerekli olan parasal desteklerden (kredilerden) memnuniyet	2,87

Likert Ölçeği 1: Çok Kötü, 2: Kötü, 3: Orta, 4: İyi, 5: Çok İyi.

Çalışmada Niğde ilindeki keçi yetiştiricileri damızlık hayvanı önemli oranda (%84,2) işletmelerin kendi sürüsünden, %13,1 komşu sürüden ve %2,6'sı kamu kurumlarından temin ettiklerini belirtmişlerdir. Elde edilen bu sonuç, Acar ve Ayhan (2012), Soysal ve ark. (2005), Koyuncu ark. (2005), Bilginturan ve Ayhan (2008) gibi araştırmacıların damızlık temini ile ilgili bildirimlerine benzerlikler göstermektedir. Bu sonuç işletmelerin %15,7'sinin kamu kurumu ya da başka işletmelerden damızlık aldıklarını göstermektedir. Bu durum sürülerin genetik kapasitenin artırılması ve

akrabalı yetiştiriciliğin azaltılması için yeterli görünmemektedir. Ayrıca, Niğde ili keçi yetiştiricilerinin yapılacak projeler ile nitelikli damızlık temini konusunda bilinçlendirilmesi ve teşvik edilmesinin gerekli olduğu da görülmektedir.

Keçi ağullarının %60,5'inin yarı açık, %34,2'sinin kapalı, %5,3'ünün mağara şeklinde olduğu saptanmıştır. Elde edilen bu sonuçların Acar ve Ayhan (2012), Taşkın ve ark. (2010), Koyuncu ark. (2006) ve Bilginturan ve Ayhan (2008) yaptıkları çalışma sonuçları ile benzerliklere sahip olduğu görülmüştür.

Niğde ilinde teke katılımı %76,3'ü serbest, %21,1'i sınıf usulü, %2,6'sıda elde aşım yolu ile yapmaktadırlar. Acar ve Ayhan (2012), Isparta ilinde teke katılımının %77,0'sinin serbest aşım, %23,0'ının sınıf aşım bildirimine oldukça benzerdir. Diğer yandan Taşkın ve ark. (2010), %98-100 ve Bilginturan ve Ayhan (2008) yaptıkları çalışmada yetiştiricilerin %100 serbest aşım ve tekenin yıl boyunca sürüde kaldığını ifade etmişlerdir. Söz konusu bu çalışma bulguları ile mevcut çalışma bulguları arasında farklılıklar olduğu söylenebilir. Çalışmada Kıl keçilerde ilk defa damızlıkta kullanma yaşı 18 ay bulunmuştur. Bu bulgu Koyuncu ve ark. (2006), Güney Marmara bölgesinde 12,8-25,4 aylık sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Niğde ilinde keçiler genellikle (%73,7) kadınlar tarafından elle sağılmaktadır. Acar ve Ayhan (2012) sağım işlerinin hemen hemen tamamının (%93,79) kadınların yaptığını bildirmiştir. Benzer şekilde Bilginturan ve Ayhan (2008), keçilerde sağım işleminin kadınlar tarafından gerçekleştirildiği bildirilmiştir.

Niğde ilinde işletmelerin gelirlerinin %50'si keçi sütünden, %26,3'ü keçi sütü ve damızlık satışından, %18,4'ü damızlık, süt ve et satışından, %5,3'ünde keçi sütü ve kasaplık satışından sağladığı belirlenmiştir. Benzer çalışmalarda, keçi sütünün aile içi tüketim ve peynir yapımında (Acar ve Ayhan, 2012), oğlakların emzirilmesinde, (Bilginturan ve Ayhan, 2008), içme sütü ihtiyacının karşılanması ve peynir yoğurt yapımında kullanıldığı bildirilmiştir (Koyuncu ark., 2005).

Koyuncu ve ark. (2006), Güney Marmara'da keçi işletmelerinin yaklaşık tamamında oğlak besisi ile ilgili özel bir besleme programı izlenmediğini bildirmiştir. Bu sonuç çalışma bulguları ile benzerdir. Keskin (1996), Hatay Bölgesi'nde süt keçisi yetiştiriciliği ve sorunları üzerinde yapmış olduğu derlemede, ilde yetiştirilen yaygın irkin kıl keçisi olduğu, hayvanların yaz döneminde meraya dayalı olarak yetiştirildiğini, ağılda ek yemin verilmediğini, kış aylarında ise özellikle gebe olanlara ek yem verildiğini tespit etmiştir. Bu bulgu çalışma sonuçları ile benzerlikler göstermektedir.

Niğde'de keçilerin kırkımı genel olarak Temmuz ve Ağustos aylarında yapıldığı saptanmıştır. Acar ve Ayhan (2012), Isparta ilinde Temmuz - Ağustos, Sosyal ve ark. (2005) ise kırkımların yoğun olarak Haziran ayında olduğunu, Bilginturan ve Ayhan (2008,) kırkımların Haziran ve Temmuz aylarında yoğun olarak yapıldığını belirtmiştir. Keçilerde kırkımın bölgelere göre değişimle birlikte mevsime bağlı olarak yapıldığını söylenebilir.

İlde anket yapılan işletmelerin tamamı kıl keçisi yetiştirdiğini ifade etmiştir. Bu sonuç Acar ve Ayhan

(2012) ve Bilginturan ve Ayhan (2008)'nin bildirdiği oranlarla (%98,8 ve %100) aynıdır. Diğer taraftan Tozlu ve Olfaz (2007), Karadeniz Bölgesindeki keçicilik işletmelerinin önemli bir kısmının kıl keçilerinden ve Koyuncu ark. (2006), Güney Marmara'da yaptıkları çalışmada Bursa ilinde ağırlıklı olarak kıl keçisi yetiştirildiği bildirimleri, kıl keçisi yetiştiriciliğinin ülkemizin farklı bölgelerinde yaygın olarak yapıldığını göstermektedir.

Çalışma sonucunda işletmelerin genelinin aşılama programı uyguladığı, tüm yetiştiricilerin enterotoksemi aşısını kullandıkları, bunun yanında Brucella, veba, keçi ciğer ağrısı, agalaksia ve şap aşılımlarını yaptıranların olduğu belirlenmiştir. Koyuncu ve ark. (2006), Çanakkale ilinde yaptıkları çalışmada işletmelerin %84,2'sinin yılda en az bir defa koruyucu aşılama yaptırdıklarını, Bilginturan ve Ayhan (2008), keçicilik işletmelerinde aşılama hepsini yaptıranların oranı %13,6, enterotoksemi aşısı yaptıranların oranı %32,2 olduğunu ortaya koymuşlardır. Yapılan çalışmada işletmelerin önemli bir kısmının (%97,4) sürülerine iç ve dış parazit mücadelesi yaptığı saptanmıştır. Koyuncu ve ark. (2006), Çanakkale ilinde keçicilik işletmelerinde yaptıkları çalışmada, oğlaklarda en sık görülen sağlık probleminin (%68,4) dış parazitler olduğunu belirlemiştir. Benzer şekilde Bilginturan ve Ayhan (2008), keçicilik işletmelerinde en çok dış parazitlerin (%31,6) sorun olduğunu belirlemiştir. Taşkın ve ark. (2010) düzenli koruyucu aşı yapma ile keçi-tekelerde iç-dış parazit mücadelesi konusunda iller arasında önemli ayrımlar olduğunu ifade etmişlerdir.

Sonuç

Niğde ilinde en yaygın yetiştirilen keçi ırkı Kıl keçisi'dir. İşletme sahipleri büyük oranda ilkökul mezunudur. Keçi yetiştiriciliği, aile işgücüne dayalı şekilde yarı açık ağıllarda genellikle 500 baş civarında keçi ile yapılmaktadır. Keçi işletmelerinin yaylalarının olduğu, Nisan-Haziran ayında yaylaya çıktıkları, Eylül-Kasım aylarında geri döndükleri saptanmıştır. Teke katımı serbest aşım yöntemine göre yapılmakta, çiftleştirmeler 30-45 gün devam etmektedir. Keçilerde ilk defa damızlıkta kullanma yaşı 18 aydır. Doğumlar Şubat-Mart aylarında tamamlanmaktadır. Oğlaklar günde iki defa yaklaşık 2 ay süre ile emzirilmekte ve keçilerde sağım Mayıs ayında başlamakta ve yaklaşık olarak 5 ay devam etmektedir. Sağım genellikle elle ve kadınlar tarafından yapılmaktadır. Keçi sütü, başta peynir olmak üzere, tereyağı ve yoğurt olarak değerlendirilmektedir. Peynir yapımında genellikle süt kaynatılmadan kullanılırken, keçilerden elde edilen en önemli gelirlerin keçi sütü ve peynir olduğu belirlenmiştir. Keçilere ek yemleme genellikle (%86,8) kış döneminde ve sağım döneminde yapılırken oğlaklara ek yemleme ve su verilmesine 5 haftalık yaştan sonra yapılmaktadır. Keçi işletmelerinin %13,5'inin keçilere ek yem vermedikleri saptanmıştır. Erkek hayvanlara eneme (kastrasyon) yapılmakta (%84,2) ve genellikle (%60,5) iki yaşında kasaplık olarak satılmaktadır. Keçiler Temmuz-Ağustos aylarında kırılmaktadır. İşletmecilerin iç ve dış parazit mücadelesi konusunda bilgili oldukları ve her işletmenin

bir sağlık koruma programına sahip olduğu ve zaman zaman ölen havanlara otopsi yaptırdıkları ortaya konulmuştur.

Sonuç olarak işletmecilerin keçi yetiştiriciliğinden memnun oldukları, üyesi buldukları birliğin hizmetlerini yeterli buldukları, en önemli sorunlarının işçilik ve yem giderleri olduğu, oğlak büyütme ve besi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve damızlık teminini genellikle işletme içinden yaptıkları ortaya konulmuştur. Özellikle yem, işçilik ve pazarlama sorunlarının çözülmesi ile keçi yetiştiriciliğinin sürdürülebilir olması için teknik ve ekonomik anlamda desteklere devam edilmesi gerektiği görülmektedir.

Kaynaklar

- Acar M, Ayhan V. 2012. Isparta İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Üyesi Keçicilik İşletmelerinin Mevcut Durumu ve Teknik Sorunları Üzerine Bir Araştırma. Tarım Bilimleri Araştırma Dergisi 5: 98-101.
- Anonim. 2011. <http://www.nigdetarim.gov.tr/> Erişim: 28.09.2011.
- Bilginturan S, Ayhan V. 2008. Burdur İli Damızlık Koyun Keçi Yetiştiricileri Birliği Üyesi Keçicilik İşletmelerinin Yapısal Özellikleri Ve Sorunları Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi. 1-50, Isparta.
- Keskin M. 1996. Hatay Bölgesinde Süt Keçisi Yetiştiriciliği ve Sorunları. I. Ulusal Zootečni Bilim Kongresi. 5-7 Şubat, 156-160, Antalya.
- Koyuncu E, Pala A, Savaş T, Konyalı A, Ataşoğlu C, Daş G, Ersoy İE, Uğur F, Yurtman İY, Yurt HH. 2006. Çanakkale Koyun ve Keçi Yetiştiricileri Birliği Üyesi Keçicilik İşletmelerinde Teknik Sorunların Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Hayvansal Üretim 47: 21-27.
- Koyuncu M, Uzun ŞK, Tuncel E. 2005. Güney Marmara Bölgesi Keçicilik İşletmelerinin Genel Durumu ve Verim Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Araştırmalar. I. Keçicilik İşletmelerinin Genel Durumu. Tarım Bilimleri Dergisi. 11: 373-378.
- Koyuncu M, Uzun ŞK, Tuncel E. 2006. Güney Marmara Bölgesi Keçicilik İşletmelerinin Genel Durumu ve Verim Özelliklerinin Belirlenmesi Üzerine Araştırmalar. II. İşletmelerin Üretim Potansiyeli ve Sorunlar. Tarım bilimleri dergisi.12: 29-36.
- Soysal Mİ, Kök S, Gürcan KE, Özduven LM. 2005. Edirne İli Keçiciliği Üzerine Bir Araştırma. Süt Keçiciliği Ulusal Kongresi. 26-27 Mayıs, 228-230, İzmir.
- SPSS. 2006. SPSS For Windows Evaluation VersionnRelease 15.0.0. Spss Inc.
- Taşkın T, Kaymakçı M, Bilgen B, Gücel M, Ün C. 2010. Kıl Keçi Sürülerinde Scrapie Risk Faktörlerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: "Manisa ve İzmir Örneği". Hayvansal Üretim 51: 7-15.
- Tozlu H, Olfaz M. 2007. Karadeniz Bölgesi Keçi Yetiştiriciliğinin Mevcut Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri. 3. Ulusal Zootečni Öğrenci Kongresi.17-18 Mayıs, sayfa:127-133, Kahramanmaraş.
- TUİK. 2013. Türkiye İstatistik Kurumu. <http://www.tuik.gov.tr>. Erişim Tarihi:6.07.2013.
- Ulutaş Z, Şirin E, Aksoy Y. 2011. Tokat İlinde Karayaka Koyununun Islahı. 7. Ulusal Zootečni Bilim Kongresi. 14-16 Eylül 2011.